

Důsledky zdanění

Přednáška 11

Osnova

- Současné požadavky na daně
- Princip spravedlnosti
- Princip efektivnosti
- Efekty zdanění
- Daňový přesun a dopad

Současné požadavky na dobré daně

- Spravedlnost
- Ekonomická efektivnost
- Administrativní jednoduchost
- Flexibilita
- „Správné“ působení na makroekonomické agregáty
- Politická průhlednost a právní perfektnost

Princip spravedlnosti

- Správný podíl jednotlivce na nákladech vlády
- Dva koncepty
 - Princip prospěchu
 - Princip platební schopnosti
 - Horizontální spravedlnost
 - Vertikální spravedlnost

Princip prospěchu

- Obsažen ve směnné teorii daňové (Hobbes)
- Spravedlivá daň = újma, kterou poplatník utrpí, odpovídá užítku ze spotřebovávaných veřejných statků
- Stejný celkový užitek před daní i po ní
- 2 problémy :
 - Není zřejmé, kdo více těží z vládních výdajů (chudí nebo bohatí)
 - Stát plní i sociální funkci

Princip platební schopnosti

- Poplatníci by měli platit daň dle své platební kapacity
- Existují 2 pojetí spravedlnosti, která musí platit současně :
 - Horizontální spravedlnost = poplatníci, kteří jsou na tom stejně, platí stejnou daň
 - Vertikální spravedlnost = ten, kdo je na tom lépe, platí vyšší daň

Princip vertikální spravedlnosti

- Zdanění dle stejné absolutní oběti
 - Proporcionální, progresivní, regresivní
- Zdanění dle stejné proporcionální oběti
 - Progresivní zdanění
- Zdanění dle stejné mezní oběti
 - Ostrá progresse
- Využívá se spíše mírná progresse (Lafferova křivka – vztah mezi mírou zdanění a daňovým výnosem)

Distribuční důsledky daní

- Výsledkem uplatňování principu spravedlnosti je redistribuce důchodů prostřednictvím daní
- Rozdělení příjmů (bohatství) před zdaněním a po něm = Lorenzova křivka (vztah mezi kumulativním podílem důchodů a procentem obyvatel)
- Giniho koeficient $<0,1>$ – měří progresivitu (regresivitu) daně. Kolik by muselo být přerozděleno, aby byla rovnost.
 - $G_k = 0$ distribuce důchodů rovnostářská
 - $G_k = 1$ distribuce nespravedlivá
- Ve vyspělých zemích kolem 0,3 (ČR = 0,26; USA = 0,33; Švýcarsko = 0,23)

Princip efektivnosti

- Náklady na daňový systém mají být co nejmenší
- Náklady spojené s daňovým systémem :
 - Nadměrné daňové břemeno
 - Náklady administrativní

Ztráta mrtvé váhy = nadměrné daňové břemeno

- Z daňové historie Anglie (18.stol.)
- Důsledek distorze v cenách statků
- Nedistorzní jsou paušální daně
- Velikost závisí na :
 - Velikosti daně (ztráta mrtvé váhy roste se čtvercem růstu daně => dvě malé daně = menší neefektivnost než jedna velká, ale zřejmě vyšší administrativní náklady)
 - Na elasticitě S a D (čím elasticitější, tím větší)

Efekty zdanění

- Důchodový efekt = snížení užítku poplatníka (daň odčerpává přímo část důchodu nebo je poplatník nucen platit vyšší cenu).
 - Každá daň má tento efekt
 - Velikost závisí na sazbě daně
- Substituční efekt = změna preferencí vlivem zdanění.
 - Tento efekt nemá paušální daň
 - Velikost závisí na mezní sazbě
 - Příčina nadměrného břemene (substituce = odklon od efektivní alokace, kterou zabezpečuje trh)

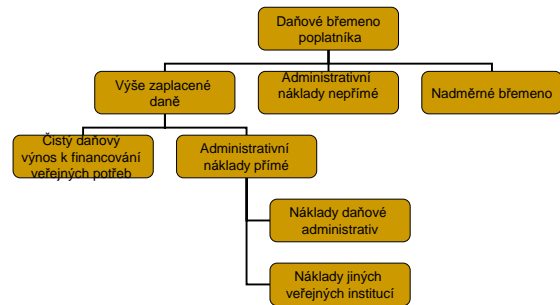
Nápravná daň

- Obecně platí, že daň snižuje efektivnost ekonomiky (ztráta z mrtvé váhy)
- Při selhání trhu však daň může efektivnost naopak zvýšit (ekologické daně)
- Negativní ztráta z mrtvé váhy

Administrativní náklady

- Administrativní náklady přímé
 - Neseny veřejným sektorem
 - Náklady na daňovou administrativu a všechny náklady související s daněmi (soudní, na navrhování a schvalování daň. zákonů ...)
- Administrativní náklady nepřímé
 - Neseny poplatníky
 - Náklady na podávání daňových přiznání, na daňové poradce, daňové účetnictví ...
 - Nejsou nikde evidovány

Složení daňového břemene poplatníka

Spravedlnost versus efektivnost

- Protichůdné
- Spravedlnost (daňové přerozdělování) = odchylka od tržního rozdělení (tzn. nižší efektivnost)
- Vyšší přerozdělování = více distorzí = nákladnější systém = menší efektivnost
- Snaha o odstranění distorzí = vylučuje daňová opatření vedoucí k vyrovnání rozdílů v důchodech (progresivní daň z příjmů, sociální úlevy ...)

Daňový přesun a dopad

- KDO vlastně nese daňové břemeno??
- Každý subjekt se snaží o přenesení daně (DPH)
- 2 typy dopadu daní :
 - Zákonný dopad daní = zákonem označený poplatník
 - Skutečný dopad daní = kdo má nižší disponibilní důchod v důsledku zdanění
 - Daň může být přenesena dopředu (na kupujícího) nebo dozadu (na prodávajícího)

KONEC 😊